

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2013 augusztus Hónapló

Berniczky Éva: Kölcsey kontra Kölcsey

Nem vagyok emléktáblafan. Olyankor sem, amikor holmi újrahasznosított konjunkturalovagok nem sértik fel a jóérzésemet. Alapjáraton riasztanak a kőbe foglalt tanúságok. Bár belátom a jelölés praktikumát, időben eligazító, múltidéző, nyilvántartó voltát, engem mégis zavar a márványba foglalt változtathatatlan hűvöse. Jó, tudom, *Messze jövővel komolyan vess öszve jelenkort...* De a felszólításnak engedve sem hoznak már lázba az emlékhelyek. Mert ugye a költőt is megingatja olykor a visszarévedés hiábavalósága, *Régi kor árnya felé visszamerengni mit ér?* Töredelmesen bevallom további szentségtelenségemet, a kastélyok, várak nedves, rideg falaitól egyenesen kilel a hideg. Ha némi erőszaknak kitéve mégis bemerészkedem köveik közé, részvétteljes empátiával gondolkodom hajdani szép kisasszonyokra, úrnőkre, akik bizonyára nem úszták meg krónikus petefészek-gyulladás nélkül a tekintélyes lakhatást. Miközben tőlem telhetően azért próbálok megrendülni, a körülöttem zajló hétköznapi szatírák sajnos mind érzéketlenebbé tesznek a múlt fenségesebb pillanatai iránt. Egyre inkább Swiftért kiált az a kisszerűség, amivel a közéletben nap mint nap találkozom, amivel a nagyságokat kikezdi piti kis szerzetek. A kialakult káoszban azonban sosem lehetek biztos abban, ki a soros Gulliver, kik a törpék, kik az óriások. Egyetlen bizonyosságom, hogy a lovak legalább lovak maradtak. De ki üli meg őket? Emléktábla-állítás ügyében, úgy tűnik, egyáltalán nem mindegy, ki fia-borja áldoz a múlt dicsőítésére pénzt, paripát, fegyvert. Ezt igyekszik megerősíteni a legutóbbi skandalum, amivel a helyi lapokat teleírták. Itt van a város, neve is van, Huszt. Elsőre jámbor szülöttje jut eszembe. Szép Ernő, akit errefelé ritkán emlegetnek. Pedig finom abszurditása igazán illik hozzánk, közös dolgainkhoz. Ránk férne kevéske bohém szelidségéből, no meg néhány csepp önirónia. Nem ártana harcos percekben figyelembe vennünk Szép Ernő hadnagy úr békés üzenetét, amit az osztrák–magyar közös hadsereg tisztjévé avatásakor kardjára vésetett: „Leben und leben lassen!” Szép is lenne csak úgy élni és élni hagyni. Helyi szervezetünk katonái azonban jó ideje sokkal többre vágynak. Ha képletesen akarok fogalmazni, mondhatom úgy is, hogy harsányan rohamozzák a Tisza és a Nagy-ág összefolyásánál kiemelkedő szikla fenséges romjait. Miközben a vár helyét ostromolják dölyfösen, észre sem veszik, hogy rég elveszítették a házat. Inkább olvasnák Jókait, A huszti beteglátogatókat. Csöndesebben, nagyobb alázattal közelítve a literatúrához esetleg megértenének valamit Kölcsey sokat emlegetett Husztijából. Meglegyintené őket az irodalom szentsége, olyannyira, hogy egyszer, egyetlenegyszer merő véletlenségből magukba szállnának. Most azonban, a jelekből ítélve, még nem jött el a tisztító önmarcangolás ideje, úgy érzem, inkább távolodnak és távolítanak bennünket is a költő epigrammájának szellemiségétől. Semmit nem értettek meg belőle. Ezt sugallja ez az egész emléktábla-állítási cirkusz. Szó se róla, ezen a tavaszon kelendő lett Kölcsey, mint egy celeb. Az én celebem nem a te celebéd, be-e-e-e! Merthogy a versengés tárgya az éppen, ki állít előbb emléktáblát a nagy elődnek. A lapok pedig közvetítik a rangadókat. Míg nem az idej Fehér Nárciszok Nemzetközi Folklórfesztivál egyik rendezvénye vicces felháborodásra nem készíti a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetséget. „A batykivicsinás emléktábla »leelőzte« a KMKSZ-est?” – kérdezik lapjukban, a Kárpátaljában. Olvasom, és nem hiszek a szememnek. Ezt most komolyan kell

vennem? Menjen fel bennem a pumpa, mert egy batykvicscinás fazon, az Ukrán Legfelsőbb Tanács képviselője, a Batykvicscina-frakció (a bebörtönzött Julia Timosenkóhoz kötődő ellenzéki párt, itt-ott nacionalista beütésekkel) tagja emléktáblát merészelt állítani Kölcseynek? Ráadásul nem áll Valerij Luncsenko nével huszti magyar anyától származni. De egyéb bűnei is vannak, például jól beszél magyarul, a nyíregyházi főiskolán végezte tanulmányait, sőt azt nyilatkozta, ha Huszton tartózkodik, a katolikus templomba jár, Sándor atyához. Honnan vette az alávaló batykvicscinás a bátorságot, hogy anyagilag támogassa az emlékmű elkészítését? Hát csoda, ha a huszonnyolc és fél ezres, ruszin-ukrán-orosz többségű városka magyar lakosságának (1700 fő) derék képviselőit lapjuk tudósítása szerint felháborította az emlékjel, amelyre a Kölcsey-epigrammát két nyelven vésték, ukránul és magyarul? Nem, nem csoda, egyenesen vérlázító, veszem a célzást. Mindez, írják, *váratlanul érte a huszti magyarság képviselőit*. Ezek szerint a huszti magyarokat nem érte váratlanul, a képviselőiket annál inkább. Fel is sorolják sérelmesen, kik vettek részt az avatóünnepségen. Olyan helység kalapácsafling lengi be a felsorakoztatott és megbélyegzett címzetes árukat. A főbűnösökkel kezdik, mert a városvezetőkkel egyetemben (akik nem biztosítottak elsőbbséget a szövetség állítólag már ugyancsak elkészült domborműve elhelyezésének) az eseményen jelen mert lenni Huszt magyarországi testvérvárosának, Nyírbátornak MSZP-s polgármestere, valamint az elmúlt nyolc év egyik pénzügyminisztere, sőt maga Valerij Luncsenko, az ukrán törvényhozás batykvicscinás képviselője is. Mi több, kompromittálta itt magát főkonzul és tiszteletes és római katolikus plébános és több huszti magyar értelmiségi és egy véletlenül arra járó magyar turistacsoport. Nekem utóbbiak voltak az amúgy is mulatságos beszámoló-számonkérőben a favoritjaim, a megtévesztett magyarországiak, akik azt hitték, Kölcsey-emléktábla-avatáson vesznek részt. Pedig egyáltalán nem, mert az igazi márványt, amely az ő adófizetői pénzükből készült, még kicsit parkolópályán tartja Huszt városának vezetősége. Ráadásul a szégyenletes ellenavatásra nem hívták meg a KMKSZ Felső-Tisza-vidéki Középszintű Szervezetének elnökét sem. Aki, ha meghívják, minden bizonnyal úgysem ment volna el. Akkor meg minek, tenné hozzá az egyszeri ember, aki nem nagy diplomata, nem ad a látszatra.

Ha visszagondolok a rendszerváltás idejére, be kell látnom, nem sokat fejlődünk a nagyjaink előtti tisztelgésben. Eszembe jut, hogy is volt az, amikor egyik iskolánk felvette Zrínyi Ilona nevét. Az ünnepélyes aktust követően újságírók arról faggatták az intézmény vezetőjét, ugyan árulja már el, miért ragaszkodnak éppen a bátor fejedelemasszony nevéhez. Miért, miért, bukott ki az igazgatóból, hát mert ilyen emléktáblát küldött az elnökünk. És valóban így esett, az akkori szövetség beregszászi vezetője a márványba foglalt emlékjelet azzal a feltétellel kaphatta meg Magyarország akkori hadügyminisztériumától, ha egy iskola viseli ezentúl Zrínyi Ilona nevét. Végül is nincsen ebben semmi rossz. Zrínyi Ilonát legalább meghagyták saját harcában, amikor is tényleges külső ellenség, Antonio Caraffa generális csapatai ellenében védte Munkács várát. A kárpátaljai magyarok akkori, még osztódás előtti szövetsége legalább nem versenyeztette Zrínyi Ilonát Zrínyi Ilonával.

A témánál maradván hirtelenjében beugrik még egy megmosolyogtató emléktáblaaffér. Amikor is ugyancsak a beregszásziak akarták megjelölni az egykori Oroszlán Vendégfogadót, ahol, az irodalomból köztudott, 1847-ben megszállt Petőfi Sándor. Igen ám, csak hogy a városi vezetés kulturális osztályának nem volt elég bizonyíték a költő beregszászi előfordulásáról sem az Úti levelek Kerényi Frigyeshez, sem az itt született Meleg dél van című vers. Komolyabb dokumentumot követeltek. És mivel az emléktáblát állítani akarók a levéltárban semmi bizonyítékot nem találtak a látogatásra vonatkozóan, a könyvbarátok klubjának elnöke, P. I., akkor még ukrán, ma már ruszin költő segítette ki szeretett Petőfijét. Kiállította a szükséges irományt, amelyben ő maga igazolta, hogy Petőfi Sándor 1847. július 12-én Beregszászba érkezett, és az Oroszlán Vendégfogadóban lelt éjszakai pihenőhelyre. A könyvbarátok klubjának pecsétje, elnökének aláírása aztán azonnal meggyőzte a kulturális osztály

tótumfaktumait, kiadták rögvést az engedélyt az emléktábla elhelyezésére. Hát ilyesmik estek meg 1987-ben. Amikor még azzal viccelődtek a humorukat nem veszített atyafiak, hogy a lepukkant, romos házakat a beregszászi polgármester-helyettes minden bizonnal emléktáblákkal kívánja megerősíteni, egyben tartani, ezért szaporodtak úgy meg a táblaavatások. Így indult nagy szabadságunk a múlt század végén, és ide jutottunk. A mostanihoz hasonló rezignált állapotomban mindig megértem Mózes eljárását, aki lejővén a hegyről széttörte a kőtáblákat. Azt gyanítom, addigra nem volt rajtuk semmi, eltűnt az írás, üresek lettek és hasznavehetetlenek. Ilyenkor jobb menekülni a fennkölségtől.

Inkább bodzavirágot gyűjtök az Ung-parton, illatos szörpöt készítek. Vagy felveszem a harcot a kertben a csigákkal. Gonosz sörcsapdát állítok nekik. Reggelre merevrészen találom a társaságot, elsüllyedve a sárga folyadékban. Mehetek tovább gyarapítani felzabált virágállományomat. Meg kell előznom a lassúnál lelassultabb puhatestűeket következő józan időszakuk kezdetéig. Már megtapasztaltam, a házatlan csiga is ott végez nagyobb pusztítást, ahol kevesebbféle növény nő. A számtalan fajta virág, zöldség és gyümölcs között valamiért alábbhagy a falánksága. A zöldfűszerek pedig egyenesen elriasztják. Különös.

[Tetszik](#)

Legyél az első az ismerőseid közül, akinek ez tetszik.

Kapcsolódó írások:

1. **Berniczky Éva: Cirill Metód én vagyok** Berniczky Éva Cirill Metód én vagyok Bárhogyan igyekszem, nem...
2. **Aczél Géza: (kontra)galopp** Aczél Géza (kontra)galopp javított utószinkron 7. kis diákból nagy...
3. **Berniczky Éva: Nagy ország, nagy vászon** Berniczky Éva Nagy ország, nagy vászon Azóta járok szívesebben...
4. **Berniczky Éva: Képzelt beteg** Berniczky Éva Képzelt beteg Mint egykori bűntényem színhelyére, úgy...
5. **Berniczky Éva: Majdnem Félix** Berniczky Éva Majdnem Félix Novemberre már megint forradalmat ígértek...

Cimkék: **Berniczky Éva**